

АНОТАЦІЯ

Бичай Р. Р. Державна міграційна політика в контексті забезпечення національної безпеки України. – Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 052 Політологія. Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника, Івано-Франківськ, 2023.

Дисертаційну роботу присвячено злободенній науково-практичній проблемі удосконалення державної міграційної політики у контексті новітніх викликів національній безпеці України. Актуалізовано потребу дослідження інститутів і механізмів втілення політики з регулювання міграції для мінімізації та запобігання виникненню безпекових загроз державі.

У *вступі* обґрунтовано актуальність проблеми дослідження, доцільність його проведення, зв'язок з науковою темою. Сформульовано мету, завдання, об'єкт і предмет, наукову гіпотезу дослідження, описані використані методи, визначено наукову новизну та практичну значимість, особистий внесок здобувача й стан апробації результатів дослідження. З'ясовано ступінь наукової розробки проблеми, означено її теоретико-методологічні основи, названі імена вітчизняних і закордонних учених, праці яких використано в дослідженні з групуванням їх наукового доробку за такими ключовими напрямками: розробка концепції національної безпеки, концептуальні засади міграційної політики, особливості інституціоналізації та модернізації державної політики у сфері міграції, внутрішня вимушена міграція як новий феномен світових міграційних процесів.

У *першому розділі* розглянуто теоретико-методологічні основи дослідження політико-правових засад державної міграційної політики. Простежено еволюцію понять “національна безпека” та “міграційна політика” як політико-правових категорій, розроблено та запропоновано їх власне визначення як політичних інститутів. Систематизовано основні теоретико-методологічні засади національної безпеки та міграційної політики, сучасні концептуальні засади осмислення механізмів реалізації державної міграційної політики як засобу забезпечення

національної безпеки, що сформувалися у національній і зарубіжній політичній і суміжних соціальних і поведінкових науках.

У другому розділі досліджено особливості формування та реалізації державної міграційної політики в Україні. Ретроспективно охарактеризовано формування засад нормативно-правового регулювання міграційних процесів. Проаналізовано особливості реалізації державної міграційної політики у контексті забезпечення національної безпеки України. Узагальнено нагальні проблеми законодавчого регулювання міграційних процесів в Україні у їх взаємозв'язку із забезпечення національної безпеки. Оцінено стан і перспективи модернізації державної міграційної політики в умовах інтеграції України до ЄС.

У третьому розділі охарактеризовано політико-правовий вимір явища внутрішньо переміщених осіб. Доведено, що ВПО є новим типом внутрішніх міграційних процесів у світі та в Україні. Наголошено на вимушеному характері внутрішніх міграційних процесів, спричинених зовнішніми факторами. Сформовано причинно-наслідковий зв'язок виникнення категорії вимушених переселенців з тимчасово окупованих рф територій України з 2014 р., істотного зростання розмірів цього явища внаслідок повномасштабного вторгнення держави-агресора на територію України 24 лютого 2022 р. Виявлено і обґрунтовано необхідність удосконалення нормативного забезпечення правового статусу ВПО в Україні. Досліджено процес інтеграції й адаптації вимушених переселенців у приймаючих територіальних громадах. Охарактеризовано роль політичних партій та інших громадських об'єднань в політичній соціалізації ВПО.

У висновках до дисертаційного дослідження сформульовано низку положень, які мають теоретичне і практично-політичне значення, конкретні пропозиції щодо шляхів удосконалення нормативно-правового регулювання та практики реалізації державної міграційної політики з урахуванням безпекових викликів.

Наукова новизна отриманих результатів визначається тим, що вперше у вітчизняній політичній науці здійснене спеціальне комплексне дослідження державної міграційної політики у контексті забезпечення національної безпеки та

європейської інтеграції України. Сформульовано низку *нових* теоретичних висновків й узагальнень: систематизовано вироблені українськими та зарубіжними вченими підходи до державної міграційної політики у контексті національної безпеки; виокремлено поряд із правовою політичну складову в розробці та прийнятті нормативно-правових актів для регулювання міграційних процесів. *Удосконалено* зміст основних термінів і понять, які використовуються в законодавстві про національну безпеку та з питань правового регулювання міграційних процесів; сформовані науковцями й політиками підходи щодо доцільності та засад модернізації державної міграційної політики в умовах європейської інтеграції України; політико-правовий вимір дослідження явища внутрішньо переміщених осіб в Україні, їх політичної соціалізації. *Подальшого розвитку набули*: існуючі в політичній та суміжних соціальних та поведінкових науках уявлення про природу та чинники функціонування механізму регулювання міграційних процесів; розуміння державної міграційної політики як істотного чинника забезпечення національної безпеки; теоретичні уявлення про статус внутрішньо переміщених осіб, роль політичних партій й інститутів громадянського суспільства в їх політичній соціалізації внутрішньо переміщених осіб.

Практичне значення одержаних результатів полягає у можливості їх використання, як у науково-теоретичному, так і в практичному аспектах: навчальному процесі та правотворчості. Матеріал дисертації, узагальнення та висновки покликані сприяти вдосконаленню ефективності реалізації міграційної політики, соціалізації вимушених мігрантів, а тому повинні зацікавити органи державної влади й органи місцевого самоврядування, суб'єктів політичного процесу, передусім політичні партії і інші громадські об'єднання.

Ключові слова: біженці, війна, внутрішньо переміщені особи, державна міграційна політика, європейська безпека, європейська інтеграція, Європейський Союз, загрози, міграційна криза, міграційна політика, міграція, національна безпека, національні інтереси, повномасштабне вторгнення, політична соціалізація.

ABSTRACT

R. Bychai. State migration policy in the context of ensuring national security of Ukraine. – Qualification Research Paper on the rights of a manuscript.

The dissertation for a Doctor of Philosophy Degree (PhD) in 052 Political Science. – Vasyl Stefanyk Precarpathian National University, Ivano-Frankivsk, 2023.

The dissertation is devoted to the current scientific and practical problem of improving the state migration policy in the context of the latest challenges to Ukraine's national security. The need for research on the constructions of institutions and policymaking mechanisms for regulating migration policies, as well as for preventing the emergence of security threats to the state, has been updated.

The *introduction* substantiates the relevance of the research problem, the expediency of its implementation, and the connection with the scientific topic. The goal, task, object and subject, the scientific hypothesis of the research are formulated, the methods used are described, the scientific novelty and practical significance, the personal contribution of the recipient and the state of approbation of the research results are determined. The degree of scientific development of the problem is clarified, its theoretical and methodological foundations are defined, the names of domestic and foreign scientists whose work was used in the research in the following key areas are named: development of the concept of national security, conceptual foundations of migration policy, features of institutionalization and modernization of state policy in the field of migration, internal forced migration as a new phenomenon of world migration processes.

In the *first chapter*, the theoretical and methodological foundations of the study of the political and legal foundations of the state migration policy are considered. The evolution of the concepts of “national security” and “migration policy” as political and legal categories is traced, and their own definition as political institutions is developed and proposed. The main theoretical and methodological principles of national security and migration policy are systematized, as well as modern conceptual principles of mechanisms for implementing state migration policy as a means of ensuring national

security, which were formed in national and foreign political and related social and behavioral sciences.

The *second chapter* examines the peculiarities of the formation and implementation of the state migration policy in Ukraine. The formation of the foundations of the legislative regulation of migration processes is retrospectively characterized. The peculiarities of the implementation of the state migration policy in the context of ensuring the Ukraine's national security are analyzed. Urgent problems of legislative regulation of Ukrainian migration processes in their intercourse with ensuring national security are summarized. The status and prospects of modernization of the state migration policy in the context of Ukraine's integration into the EU are assessed.

The *third chapter* describes the political and legal dimensions of the phenomenon of internally displaced persons. It has been proven that IDPs are a new type of internal migration processes in the world and in Ukraine. The forced nature of internal migration processes caused by external factors is emphasized. The cause-and-effect relationship between the emergence of the category of forced migrants from the temporarily occupied territories of Ukraine since 2014 and the significant growth of the phenomenon as a result of the full-scale invasion of russia into Ukraine on February 24, 2022 has been established. The need to improve the regulatory support for the legal status of IDPs in Ukraine has been identified and substantiated. The process of integration and adaptation of forced migrants in the host territorial communities was studied. The role of political parties and other public associations in the political socialization of IDPs is characterized.

In the *conclusions* of the dissertation research, a number of provisions of theoretical and practical importance, as well as specific proposals regarding ways to improve regulatory and legal regulation and the practice of implementing the state migration policy, taking into account security challenges, are formulated.

The *scientific novelty* of the obtained results is determined by the fact that for the first time in domestic political science, a special comprehensive study of the state migration policy in the context of ensuring national security and European integration of Ukraine was carried out. *A number of new theoretical conclusions and generalizations*

were formulated: approaches to state migration policy developed by Ukrainian and foreign scientists were systematized in the context of national security; along with the legal one, the political component in the development and adoption of legislative acts for the regulation of migration processes is singled out. *Improved:* the content of the main terms and concepts used in the legislation on national security and on issues of legal regulation of migration processes; approaches which were formed by scientists and politicians regarding to the expediency and principles of modernization of the state's migration policy in the context of the European integration of Ukraine; the political and legal dimension of the study of the phenomenon of internally displaced persons in Ukraine, their political socialization are described. *Further development took place:* existing in political science and related social and behavioral sciences, ideas about the nature and factors of functioning of the mechanism of regulation of migration processes; understanding of state migration policy as an essential factor in ensuring national security; theoretical ideas about the legal status of IDPs, the role of political parties and institutions of civil society in their political socialization of internally displaced persons.

The *practical significance* of the results lies in the possibility of their use, both in theoretical and practical aspects: the educational process and law-making. The material of the dissertation, generalizations and conclusions are intended to contribute to the improvement of the effectiveness of the implementation of migration policy, the socialization of migrants, and therefore should be of interest to state authorities and local self-government bodies, subjects of the political process, primarily political parties and other public associations.

Keywords: European integration, European security, European Union, full-scale invasion, internally displaced persons, migration crisis, migration policy, migration, national interests, national security, political socialization, refugees, state migration policy, threats to national security, war.